

Türkiye Cumhuriyeti'nde Göç Yönetişimine Genel bir Bakış

Mayıs 2018

2015 yılında Uluslararası Göç Örgütü (IOM), ülkelerin ulusal düzeyde "iyi yönetilen göç politikası"nı tanımlamalarına yardım etmek amacıyla, [Göç Yönetişimi Çerçevesi'ni \(GYÇ\)](#) geliştirmiştir. Aynı yıl içerisinde, bu çerçeve, Uluslararası Göç Örgütü'ne üye ülkelere tanıtılmış ve devletler tarafından olumlu karşılanmıştır. Ülkelerin bu çerçeveyi hayata geçirmesine yardım etmek için Göç Yönetişimi Göstergeleri de (GYG)¹ hazırlanmıştır. Bu göstergeler geliştirilirken altı temel politika alanına da uygulanabilen ve yaklaşık 90 göstereyi içeren standart bir gösterge kümesi kullanılmıştır.

GYG, politika girdilerine dayanan bir araçtır. Bu araç, ülkelerin göç yönetim uygulamalarını iyileştirmek için kullanabilecekleri politika araçları hakkında öngörüler sağlamaktadır. Göç Yönetişimi Göstergeleri, göç politikaları ve kurumları bağlamında alınan sonuçları ölçmeyi amaçlamaz. Daha ziyade, ülkelerin göç yönetişimini güçlendirmek için başvurabilecekleri politika tedbirleri hakkında öngörüler sunar ve girdi temelli bir karşılaştırma çerçevesi sağlar. GYG, göç politikalarının tasarımı ya da uygulanışı açısından ülkeleri sıralamayı da amaçlamaz. Bunun yerine, göç politikalarının kapsamını değerlendirmeleri, güçlendirilebilecek alanları ve giderilmesi gereken eksiklikleri tespit etmeleri için ülkelere bir çerçeve sunar. GYG, [Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi 10.7](#) bağlamında "iyi yönetilen göçün" ne anlama geldiğini netleştirerek ülkelerin göç yönetişimine ilişkin diyaloglarını geliştirmeyi amaçlar.

Bu ülke raporunda, Türkiye Cumhuriyeti'nin (bundan sonra Türkiye olarak anılacaktır) göç yönetim yapılarında iyi yönetilen alanların yanı sıra, GYG ile yapılan değerlendirme doğrultusunda, gelişim potansiyeli bulunan alanlar ele alınmaktadır.

Temel bulgular

1. Uluslararası standartlara ve göçmen haklarına uyum

¹Göç Yönetişimi Göstergeleri (GYG) göç yönetişimi alanındaki politikaları karşılaştırmak amacıyla, Uluslararası Göç Örgütü (IOM) tarafından yürütülen ve Ekonomist İstihbarat Birimi'nin desteğiyle uygulanan bir girişimdir. Bu girişimin finansmanı, Uluslararası Göç Örgütü'ne üye ülkeler tarafından sağlanmaktadır.

Bu raporda dile getirilen görüşler, yazarlara aittir ve Uluslararası Göç Örgütü'nün (IOM) görüşlerini yansıtmayabilir. Raporda yer alan görseller ve sunulan materyaller; bir ülkenin, bölgenin, şehrin, alanın ya da mercilerinin yasal statüsü ya da sınırları konusunda Uluslararası Göç Örgütü'nün görüşlerine işaret etmez.

Araştırma ve analizler:

Onaylanan uluslararası sözleşmeler

Aşağıdaki tablo standart formatta olup; spesifik uluslararası sözleşmelerin kabulünü listelemektedir.

Listelenen sözleşmeler ilgili olanlar arasından seçilmiştir.

Sözleşme adı	Onaylandı
ILO'nun İstihdam Amaçlı Göç Sözleşmesi (Gözden Geçirilmiş), 1959 (97 Sayılı Sözleşme)	Hayır
Mültecilerin Hukuki Statüsüne İlişkin Sözleşme, 1951	Evet (1962)
Vatansız Kişilerin Statüsüne İlişkin Sözleşme, 1954	Evet (2015)
Vatansızlığın Azaltılmasına Dair Sözleşme, 1961	Hayır**
ILO Göçmen İşçiler Sözleşmesi (Ek Hükümler), 1975 (143 Sayılı Sözleşme)	Hayır
Çocuk Hakları Sözleşmesi (ÇHS), 1989	Evet (1995)
Tüm Göçmen İşçilerin ve Aile Fertlerinin Haklarının Korunmasına Dair Uluslararası Sözleşme (ICRMW), 1990	Evet (2004)
İnsan Ticaretinin Özellikle Kadın ve Çocuk Ticaretinin Önlenmesine Durdurulmasına ve Cezalandırılmasına İlişkin Protokol	Evet (2003)
Avrupa Konseyi İnsan Ticaretine Karşı Eylem Sözleşmesi	Evet (2016)

**Vatansız Kişilerin Statüsüne İlişkin Sözleşme imzalanmamış olsa da Türkiye'nin 5901 sayılı Türk Vatandaşlık Kanunu üzerinde önemli etkilere sahiptir.

Göç Yönetişi: iyi yönetilen alanlara örnekler

2016 yılında uygulamaya konulan 6735 Sayılı Uluslararası İşgücü Kanunu; işgücü göçüne ve işgücü piyasası entegrasyonuna ilişkin politikaların belirlenmesini ve uygulanmasını hedeflemektedir. Örneğin, yabancılara verilecek çalışma izinlerine dair işlemlerde izlenecek usul ve esasların bu kanun ile düzenlenmesi amaçlanmıştır. Bu kapsamda, Turkuaz Kart uygulaması başlatılmıştır ve yabancı öğrenciler de dâhil olmak üzere yabancıların istihdamını kolaylaştırmak için yeni düzenlemeler yapılmıştır. Bunun yanı sıra, bu kanun uyarınca, belirli kategorilerdeki yabancı çalışanlar (örneğin Türkiye'de kurulmuş olan anonim şirketlerin yönetim kurulu üyeleri) çalışma izni muafiyeti kapsamında yer almaktadır ve diğer kanunlarda belirtilen özel şartların sağlanması kaydıyla yabancı çalışanlara bağımsız çalışma izni de verilebilmektedir. Kamu sektöründe sadece özel uzmanlığa sahip olan yabancılar; sözleşmeli olarak ve yalnızca geçici bir süre için çalışabilmektedir.

Geçici Koruma Sağlanan Yabancıların Çalışma İzinlerine Dair Yönetmelik, 2016'nın Ocak ayında uygulamaya konulmuştur. Anayasa'nın 60. maddesi uyarınca herkes sosyal güvenlik hakkına sahiptir. Göçmenler; Türkiye'de en az bir yıl ikamet etme ve yasal adreslerini bildirme koşuluyla, ikamet izni aldıktan sonra Genel Sağlık Sigortası kapsamında sağlanan sağlık hizmetlerine erişebilmektedir. Genel Sağlık Sigortasına ya da Sosyal Güvenlik Kurumuna başvuru yapmayan göçmenlerin ikamet izni için başvuru yaparken özel bir sağlık sigortasına sahip olmaları gerekmektedir. Belgesiz göçmenler, sadece acil sağlık hizmetlerinden faydalanabilmektedir. Uluslararası Koruma altındaki kişiler ve vatansız kişiler de Genel Sağlık Sigortası kapsamına dâhil edilmiştir. Geçici koruma altındaki Suriyeli vatandaşlar Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarıyla eşit koşullarda sağlık hizmetlerinden faydalanabilmektedir.

Eğitime erişim bağlamında, Anayasa'nın 42. maddesi uyarınca, hiç kimse eğitim hakkından mahrum bırakılmaz: Bu hüküm, yasal statülerinden bağımsız olarak yabancıları da içermektedir. Ayrıca Türkiye; BM'nin Çocuk Hakları Sözleşmesi'ni ve ILO'nun 138 ve 182 Sayılı Sözleşmeleri'ni kabul etmiştir.

Aşağıda belirtilen kişiler için aile birleşimi mümkündür:

a) Yabancıların eşleri

b) Sponsorların (referans kişi) yabancı çocukları ya da Türk vatandaşlarının eşlerinin yabancı küçük çocukları

c) Sponsorun bakmakla yükümlü olduğu yabancı çocuklar ya da Türk vatandaşlarının veya bir yıldan uzun bir süredir Türkiye’de bir tür ikamet izniyle oturan yabancılar ile şartlı mültecilerin ve ikincil koruma statüsü sahiplerinin yabancı eşlerinin bakmakla olduğu yabancı çocuklar (Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 34. maddesi).

Bu grupların yanı sıra, geçici koruma altındaki Suriyeliler de aile birleşiminden faydalanabilmektedir.

Yabancıların uzun dönem ikamet iznine erişimi, Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun (YUKK) 42. ve 43. maddelerinde düzenlenmektedir. Bu maddeler uyarınca, Türkiye'de kesintisiz bir şekilde ve yasal olarak ikamet eden ve son üç yıl içinde sosyal yardım almayan yabancılara, söz konusu yabancılar kamu düzenine bir tehdit oluşturmadıklarını, geçerli bir sağlık sigortasına ve yeterli bir gelir kaynağına sahip olduklarını ispat ettikleri takdirde, uzun dönem ikamet izni verilebilmektedir. Türk vatandaşlığına başvurmak için göçmenlerin kesintisiz olarak beş yıl boyunca Türkiye'de ikamet etmiş olmaları gerekmektedir. Uluslararası koruma ve geçici koruma altındaki yabancıların vatandaşlık başvurusu yapma hakkı yoktur.

Geliştirilebilecek alanlar

Göçmenler çalışma iznine sahip olsalar bile, göçmenlerin işgücü piyasasına erişiminde bazı kısıtlamalar bulunabilmektedir. Yalnızca Türk vatandaşları tarafından yürütülebilen belirli işler bulunmaktadır.

2. Bulguları ve bütüncül yaklaşımı kullanarak politika geliştirir

Göç Yönetişimi: iyi yönetilen alanlara örnekler

04/04/2013 tarihli ve 6458 sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu'nun 105 inci maddesiyle ihdas edilen Göç Politikaları Kurulu, Cumhurbaşkanlığı Hükümet Sistemine geçişle birlikte, 703 sayılı KHK ile kaldırılarak, 13 Eylül 2018 tarihli Resmi Gazete’ de yayımlanan 17 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile “**Göç Kurulu**” ismiyle yeniden yapılandırılmıştır.

“Göç Kurulu; Türkiye’nin yabancılarla ilgili göç stratejilerini belirlemek, koordinasyonunu ve uygulanmasını takip etmekle görevli olup İçişleri Bakanının başkanlığında, İçişleri Bakanlığınca belirlenecek bakanlık ve kurum ve kuruluşların temsilcilerinden oluşur. Kurul, İçişleri Bakanının çağrısı üzerine toplanır” hükmünü amirdir. GİGM, Göç Kurulu 'nun sekreteryaya hizmetlerini yürütür.

2013 yılında kabul edilen 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK) ülkenin birincil göç kanunudur. Sözü edilen kanunun çeşitli dillerdeki çevirilerine www.goc.gov.tr adresi üzerinden erişilebilmektedir.

Ulusal ve bölgesel işgücü hareketliliği eğilimleri, ulusal kalkınma programları, çift taraflı ya da çok taraflı anlaşmalar, Türkiye'nin taraf olduğu sözleşmeler, kamu sağlığı ve kamu güvenliği ile ilgili hususlar göz önünde bulundurularak uluslararası işgücü politikaları geliştirilmiştir.

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı başkanlığındaki Uluslararası İşgücü Politikası Danışma Kurulu; Bakanlık müsteşarının yanı sıra Dışişleri Bakanlığı, Ticaret Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı müsteşarlarından ve Uluslararası İşgücü Genel Müdüründen oluşmaktadır.

Buna ek olarak, GİGM bünyesinde Yabancılar İletişim Merkezi (YİMER) de kurulmuştur. Bu merkez, uluslararası koruma altındaki yabancıların vize işlemleri, ikamet izinleri ve geçici koruma ile ilgili konular da dâhil olmak üzere yabancıların tüm sorularına yanıt vermek ve insan ticareti mağdurlarına yardım etmekle yükümlüdür.

Anayasa'nın 62. maddesinde, yurtdışında çalışan Türk vatandaşları ele alınmaktadır. Bu madde uyarınca, Devlet, yabancı ülkelerde çalışan Türk vatandaşlarının aile birliğinin, çocuklarının eğitiminin, kültürel ihtiyaçlarının ve sosyal güvenliklerinin sağlanması, anavatanla bağlarının korunması ve yurda dönüşlerinde yardımcı olunması için gereken tedbirleri almakla yükümlüdür. Türkiye; Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı (YTB) vasıtasıyla diaspora nüfusunu desteklemektedir. Bunun yanı sıra, Türkiye'nin yaklaşık 130 ülkede diplomatik temsilciliği bulunmaktadır.

Türkiye; IOM gibi uluslararası kuruluşların desteğiyle, Uyum Strateji Belgesi ve Ulusal Eylem Planı'nı (UEP) hazırlamak suretiyle, yatay politika tutarlılığını arttırmaya çalışmaktadır.

GİGM; giriş/çıkışlar, ikamet izinleri, düzensiz göç, uluslararası ve geçici koruma, insan ticareti mağdurları, geri kabul ve geri gönderme merkezleri hakkında veri toplamaktadır ve bu verileri internet sitesinde yayımlamaktadır.

Türkiye İstatistik Kurumu da (TÜİK) GİGM ile işbirliği içinde yabancılar hakkında veri toplamakta ve yayımlamaktadır. Türk İstatistik Sistemi resmî koordinatörü olan TÜİK; yabancı nüfusu, dâhili göç ve Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sisteminden alınan doğum yeri bilgileri hakkında yıllık veriler oluşturmaktadır. Nüfus sayımları temelinde tarihsel göç istatistikleri de hazırlanmıştır.

Bu kurumların yanı sıra, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (AÇSBH) ve Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) yabancıların işgücü piyasasına katılımı hakkında istatistikler hazırlamaktadır. Bu veriler, kanıta dayalı işgücü politikalarının geliştirilmesine yardım etmektedir.

Dikey politika tutarlılığını artırma çabaları kapsamında, GİGM'nin yerel yönetimlerle ve belediyelerle doğrudan ve yakın bir işbirliği içinde çalışan 81 il müdürlüğü bulunmaktadır.

Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın ve Türkiye İş Kurumunun il müdürlüklerinin görevleri şunlardır: kurum tarafından kaydedilen yabancılara hizmet sağlamak, ulusal düzeyde işgücü piyasası hakkında araştırmalar yapmak, sonuçları İŞKUR genel müdürlüğüne zamanında sunmak, izinsiz çalışan yabancılarla ilgili şikâyetler ve bildirimler üzerine harekete geçerek kayıtdışılığı azaltmak.

Geliştirilebilecek alanlar

Türkiye, bir program belgesinde tanımlanan ulusal bir göç stratejisine sahiptir; fakat bu strateji yakın zamanda gerçekleşen büyük çaplı göç akımı çerçevesinde güncellenmemiştir. 2014-2018 Ulusal Kalkınma Planı'nda (UKP) göçten sadece kısaca söz edilmekte ve ekonomiyi destekleyen etkili bir göç yönetim sistemi geliştirme niyeti dile getirilmektedir. Türkiye Cumhuriyeti, Bütçe ve Strateji Başkanlığı, 11. Kalkınma Planı (2019-2023) için yürütülen hazırlıkları koordine etmektedir: Bu bağlamda, özel uzman komiteleri kurulmuştur ve bu komitelerden biri, doğrudan uluslararası göçe odaklanmaktadır.

Göç ve yabancılara ilişkin doğru istatistiklerin oluşturulabilmesi için İçişleri Bakanlığına bağlı Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü ile Göç İdaresi Genel Müdürlüğü'nün ülkede ikamet eden yabancıların durumları (örneğin doğumlar, ölümler, evlilikler ve boşanmalar) hakkında demografik verileri güncellemesi gerekmektedir.

Bunun yanı sıra, 2005 Göç ve İltica Ulusal Planı'nda göçün yerel ekonomi üzerindeki etkilerine dair kayda değer bir tartışma bulunmamaktadır.

3. Göç ve göçle ilgili hususları paydaşlarla birlikte ele alır

Göç Yönetişimi: iyi yönetilen alanlara örnekler

Türkiye; Bölgesel ve Küresel Göç Diyaloglarının (Global Migration Dialogues), örneğin Budapeşte Süreci'nin, Prag Süreci'nin, Almatı Süreci'nin ve Bali Süreci'nin bir parçasıdır. Başta AB üyeleri olmak üzere, çeşitli ülkelerle göç hakkında ikili görüşmelere, istişarelere ve tartışmalara da katılmaktadır. Örneğin, Türkiye ve AB, kısa süre önce vizeler, hareketlilik ve göç hakkında bir diyalog başlatmıştır.

Türkiye; gönderen/kabul eden ülkeler ile resmî olarak ikili anlaşmalar da yapmıştır. Hâlihazırda Almanya, Avusturya, Belçika, Hollanda, Fransa ve İsveç de dâhil olmak üzere 12 ülkeyle ikili işgücü anlaşmaları ve 28 ülkeyle ikili sosyal güvenlik anlaşmaları imzalanmıştır.

Türkiye ve Avrupa Birliği Üye Ülkelerinin Dış Sınırlarının Yönetimi için Operasyonel İşbirliği Ajansı arasında sınır yönetimine ilişkin bir mutabakat zaptı imzalanmıştır.

Buna ek olarak, Türkiye, 2014-2015 Küresel Göç ve Kalkınma Forumu'na (GMFD) başkanlık etmiştir ve 2016 yılında Dünya İnsani Zirvesi'ne ev sahipliği yapmıştır. Ülke, UNHCR yönetim komitesinde yer almaktadır ve Uluslararası Göç Örgütü'ne üyedir. Küresel Göç Sözleşmesini hazırlama çalışmalarına da katılmıştır.

Türkiye; göçle ilgili konuları ele alırken sivil toplum kuruluşlarını sürece resmî olarak dâhil etmektedir. Aynı durum özel sektör için de geçerlidir. Örneğin, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı işgücü göçüyle ilgili mevzuat ve karar alma süreçlerine işçi ve işveren örgütlerinin katılımını sağlamaktadır.

Ülke, gündemin belirlenmesi ve kalkınma politikalarının uygulanması sürecine diaspora üyelerini de resmî olarak dâhil etmektedir. Yurtdışında yaşayan Türk vatandaşlarının desteklenmesi ve anavatanla bağlarının kuvvetlendirilmesi, 10. Kalkınma Planı'nın (2014-2018) önceliklerinden biri olmuştur.

Geliştirilebilecek alanlar

Ülke, işgücü hareketliliğini destekleyen bölgesel anlaşmalara henüz taraf değildir. Türkiye ve AB, vize serbestisi için bir yol haritası hakkında görüşmelere devam etmektedir. Karadeniz Ekonomik Topluluğu da benzer çabaları teşvik etmektedir.

4. Göçmenlerin ve toplumun sosyo-ekonomik refahını artırır

Göç Yönetişimi: iyi yönetilen alanlara örnekler

Türkiye İş Kurumu (İŞKUR), işgücü pazarının ihtiyaçlarına ilişkin bir analiz gerçekleştirmektedir. Bu analiz, açık pozisyonların listesi hakkında istatistikleri de içermektedir. TÜİK'in Hane Halkı İşgücü Araştırması İstatistikleri, işgücü arzı bağlamında işgücü piyasasının özellikleri hakkında temel veri kaynağıdır. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'nın Yurt Dışı İşçi Hizmetleri Genel Müdürlüğü, her yıl göçmenlerin işgücüne katılımı hakkında bir rapor yayımlamaktadır. Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, "Çalışma Hayatı İstatistikleri" yıllığında çalışma izni istatistiklerine de geniş bir yer vermektedir.

Avrupa Yeterlilikler Çerçevesi'nin bir üyesi olan Mesleki Yeterlilik Kurumu, Türkiye'de çalışmak isteyen göçmenlerin mesleki becerilerini doğrulamakla görevlidir. Yükseköğretim Kurulu, yurtdışındaki yükseköğretim yeterliliklerinin akreditasyonundan sorumlu temel kurumdur.

6458 Sayılı Kanun'un 38. Maddesi uyarınca, ilk, orta ve yükseköğretim kurumlarına devam eden yabancılara öğrenci ikamet izni verilmektedir. Ön lisans ya da lisans programına devam eden yabancı öğrenciler, ancak ilk yıldan sonra çalışma iznine başvurabilmekte ve 6458 Sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca yalnızca yarı zamanlı olarak çalışabilmektedir. Bu kısıtlamalar, örgün eğitim programlarına kayıtlı yüksek lisans ya da doktora öğrencilerine uygulanmamaktadır.

Türkiye; Almanya, Avustralya, Fransa, Hollanda, Kıbrıs, Libya, Ürdün, Azerbaycan, Kuveyt, Belçika ve Katar ile resmî olarak ikili işgücü Anlaşmaları imzalamıştır.

Türkiye işçi döviz akışlarını kolaylaştırmaya yönelik G20 planının bir parçasıdır ve para transferi hizmetlerinin etkinliğinin nasıl arttırılabileceğini araştırmaktadır.

Geliştirilebilecek alanlar

Üniversite düzeyinde, uluslararası öğrencilerden alınan öğrenim harcı tutarları, programın özelliklerine göre değişmektedir, fakat yabancı öğrenciler, devlet üniversitelerinde Türk öğrencilerin ödediği harcın iki ila üç katını ödemektedir ve yabancı öğrenci sayısı ile ilgili herhangi bir kota yoktur.

5. Krizlerin hareketlilik boyutlarına etkin bir şekilde müdahale eder

Göç Yönetişimi: iyi yönetilen alanlara örnekler

Türkiye, güçlü ve tutarlı bir afet yönetim sistemi geliştirmiştir. Bunun yanı sıra, şartlı mülteciler de dâhil olmak üzere hem göçmenleri hem de vatandaşları desteklemeyi amaçlayan kanunlar ve planlar da hazırlamıştır. Bu planlar, 2013 yılında binlerce Suriyelinin ülkeye gelmesinin ardından daha da geliştirilmiştir. Türkiye'nin Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) 2009 yılında kurulmuştur. Buna ek olarak, 2014'ün Nisan ayında YUKK'un uygulamaya konulmasından bu yana, GİGM; koruma ve iltica ilgili konuların yanı sıra, yabancılara ülkeye girişinden, ülkede kalışından ve ülkeden çıkışından sorumlu yegâne kurum hâline gelmiştir.

Türkiye'nin afet risklerini azaltmaya yönelik stratejisinde, doğal afetlerin etkileri nedeniyle meydana gelen yer değiştirmelere ilişkin bazı hükümler de bulunmaktadır. AFAD'ın 2013-2017 Stratejik Planı'nda, dâhili göçün veya yer değiştirmelerin, iklim değişikliğinin ya da nükleer reaktör kazalarının doğrudan bir sonucu olduğu tespit edilmiştir. AFAD, stratejik planında yer değiştirmeyi özel olarak ele alması da, Afet Risklerini Azaltma Ulusal Platformu'nu düzenlemekten sorumludur ve Sendai Çerçevesi'nin uygulanması için bir yol haritası üzerinde çalışmaktadır. Söz konusu çerçevede yer değiştirme, afet riskinin azaltılması açısından kritik bir faktör olarak kabul edilmektedir.

Türkiye; kriz zamanlarında büyük çaplı nüfus hareketlerine müdahale edilmesi için birçok plan uygulamıştır. Örneğin, Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD) çeşitli bakanlıklarla işbirliği içinde, Ulusal Deprem Stratejisi ve Eylem Planı'nı (2012-2023), Yukarı Havza Sel Kontrolü Eylem Planı'nı (2013-2017) ve kitle hareketi tehlike haritası rehberlerini hazırlamıştır. Bu rehberler genel olarak kitle hareketine ilişkin temel ve teknik bilgilerle birlikte, yerel yetkililere ve acil durum hizmet birimlerine iletilmiştir.

AFAD'ın Basın ve Halkla İlişkiler Müşavirliği; afet ve acil durumlar öncesinde, esnasında ve sonrasında halka bilgi vermek amacıyla medyaya kurduğu ilişkileri aktif bir şekilde sürdürmektedir. Yanlış bilgilerin

yayımlasından ve kafa karışıklıklarından kaçınmak için AFAD, medya tarafından kullanılabilir tek kaynaktır. Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT), AFAD'ın doğrudan iletişim kanalıdır ve güncel bilgileri kamuoyuna duyurmakla yükümlüdür.

Kriz yaşayan menşe ülkelerinden gelen göçmenlere yönelik göç usullerinde istisnalar yapılması için ülkede bazı önlemler alınmıştır. 2013 tarihli YUKK'ta insani gerekçeler temelinde göç usullerinde uygulanacak istisnalar özetlenmektedir. Bu kanunun 46. maddesi uyarınca, çocuğun yüksek yararı söz konusu olduğunda, yabancıların Türkiye'den ayrılmaları makul veya mümkün görülmediğinde ve olağanüstü durumlarda en fazla birer yıllık sürelerle olmak kaydıyla insani ikamet izni verilebilmektedir.

Geliştirilebilecek alanlar

Türkiye'nin acil durum iletişim sisteminde, göçmenlerin ve şartlı mültecilerin özel hassasiyetleri dikkate alınmamaktadır. Türkiye Radyo Televizyon Kurumu (TRT) krizle ilgili gelişmeler hakkında güncel bilgiler sağlamakla yükümlü olsa da acil durum yayınlarının Türkçe dışındaki dillerde yapılmasına ilişkin yasal bir yükümlülük bulunmamaktadır. AFAD, sağlık hizmeti teminine yardımcı olmak amacıyla çevirmen desteği sağlamak için çalışmaktadır; fakat Suriyeli mülteci akını nedeniyle ortaya çıkan büyük talebi bütünüyle karşılayamamaktadır.

6. Göçün güvenli, düzenli ve onurlu bir şekilde yapılmasını sağlar

Göç Yönetimi: iyi yönetilen alanlara örnekler

Türkiye'nin, vize geçerlilik süresini aşan kalışları izlemek için kullandığı bir sistem vardır: Elektronik vize başvuru sistemi, Polis İnanet Sistemi olan PolNet'e entegre edilmiştir. E-vize ve pasaport bilgileri otomatik olarak PolNet sistemine kaydedilmektedir. Böylece yetkililer, sınır kapılarındaki giriş ve çıkışların yanı sıra, vize bilgilerini de görüntüleyebilmekte ve takip edebilmektedir. GİGM'nin kurumsal veritabanı, GöçNet de PolNet'e bağlanmıştır ve yabancılar E-ikamet sistemi üzerinden ikamet iznine başvurduklarında, vize geçerlilik süresini aşan kalışları ve giriş/çıkış dönemlerini düzenli olarak kontrol edilmektedir.

Entegre sınır kontrolü ve güvenliği için özel olarak görevlendirilmiş tek bir kurum bulunmasa da İçişleri Bakanlığı'na bağlı İller İdaresi Genel Müdürlüğü sınır yönetimiyle ilgili farklı görevlere sahip kurum ve kuruluşlar arasında gereken koordinasyonu sağlamakla yükümlüdür ve Emniyet Genel Müdürlüğü'nün de hesap verme sorumluluğu bulunmaktadır. Sınır yönetimi konusunda farklı görevlere ve sorumluluklara sahip birçok aktör bulunmaktadır: Kara Kuvvetleri Komutanlığı, Emniyet Genel Müdürlüğü ve Jandarma Genel Komutanlığı, sınır koruma gözetimi ve göçmen kaçakçılığı ile mücadele faaliyetlerinden sorumlu temel ulusal kurumlardır. Bunun yanı sıra, Türkiye Sahil Güvenlik Komutanlığı deniz sınırlarında gözetim faaliyetlerinden ve göçmen kaçakçılığıyla mücadele operasyonlarından sorumludur. Ticaret Bakanlığı, sınır geçiş noktalarında araçları ve malları denetlemektedir. GİGM'nin sorumlulukları ise şunlardır: göçle ilgili politikaların ve stratejilerin uygulanması, ilgili kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyon sağlanması, yabancıların ülkeye girişleri, ülkede kalışları, ülkeden çıkışları ve gönderilmeleriyle ilgili usullerin yürütülmesi, geçici koruma ve insan ticareti mağdurlarının korunması.

Devletin vize türlerini kısaca açıklayan bir internet sitesi bulunmaktadır. Ülkeye gelmeden önce belirli vize türlerine başvurulabilmesi için internet üzerinden başvuru ve evrakla başvuru usullerini içeren karma bir sistem uygulanmaktadır: Turizm ve ticaret amaçlı vizeler için elektronik vize başvuru sistemi uygulanmaktadır, öğrenci ve staj vizesi gibi diğer vize türleri için gerekli evraklarla başvuru yapma usulüne dayanan bir sistem bulunmaktadır.

Devletin insan ticaretiyle m¼cadeleden sorumlu, kurumlar aras¼ bir ulusal Komisyonu bulunmaktadır. Hâlihazırda insan ticaretiyle m¼cadele etmeye yönelik Ulusal bir Eylem Planı (UEP) yoktur, fakat insan ticareti mağdurlarını (cinsel sömür¼ ve emek sömür¼s¼ mağdurları da dâhil olmak üzere) tespit etmek için çaba gösterilmekte ve mağdurlara özel yardım ve koruma sağlanmaktadır. Buna ek olarak, insan ticareti mağdurları, çalışma izni alma sürecinde kolaylaştırılmış usullerden yararlanma hakkına sahiptir. Türkiye ayrıca insan ticaretiyle m¼cadele faaliyetleri hakkında bilgi toplamakta ve bu bilgileri yıllık bazda yayımlamaktadır.

Türkiye, mahsur kalmış ve düzensiz göçmenlerin menş e ülkelerine dönmelerini ve kendi topluluklarına sürdürülebilir bir şekilde yeniden bütünleşmelerini sağlamak için Destekli Gönüll¼ Geri Dönüş (AVRR) programını geliştirmeye devam etmektedir. Ülke, ilgili ulusal ve uluslararası paydaşlarla işbirliği içinde, tercih edilen dönüş şekli olarak gönüll¼ geri dönüş¼ teşvik etmek amacıyla, mevzuatı ve operasyonel kapasiteyi güçlendirmek ve uluslararası standartlar doğrultusunda AVRR desteği sağlamak için kayda değer adımlar atmıştır.

Geliştirilebilecek alanlar

Yurtdışında yaşayan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının anavatanlarına yeniden entegre olmalarını kolaylaştıran bir program oluşturulabilir.

Temel kaynaklar

Frontex

- 2012 *Dışişleri Bakanlığı ve Avrupa Birliği Üye Ülkelerinin Dış Sınırlarının Yönetimi için Operasyonel İşbirliği Ajansı arasında işbirliğine ilişkin mutabakat zaptı.* Kaynak: [http://frontex.europa.eu/assets/Partners/Third countries/WA with Turkey.pdf](http://frontex.europa.eu/assets/Partners/Third_countries/WA_with_Turkey.pdf).

Türkiye Cumhuriyeti

- 1982 *Türkiye Cumhuriyeti Anayasası.* Kaynak: https://global.tbmm.gov.tr/docs/constitution_en.pdf
- 2012 *İklim Değişikliği Eylem Planı 2011-2023.* Kaynak: http://www.csb.gov.tr/db/iklim/editordosya/IDEP_ENG.pdf
- 2015 *Göç Strateji Belgesi.* Kaynak: http://www.goc.gov.tr/icerik6/goc-strateji-belgesi_327_344_694_icerik.
- 2015 *İltica ve Göç Alanında Ulusal Eylem Planı.* Kaynak: [http://www.goc.gov.tr/files/files/turkiye_ulusal_eylem_plani\(2\).pdf](http://www.goc.gov.tr/files/files/turkiye_ulusal_eylem_plani(2).pdf)
- 2018 13 Eylül 2018 Tarihli ve 30534 Sayılı Resmî Gazete, 17 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi. Kaynak: <http://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2018/09/20180913-6.pdf>

Türkiye Cumhuriyeti Strateji ve Bütçe Başkanlığı

- 2014 *Onuncu Kalkınma Planı (2014-2018).* Kaynak: [http://www.mod.gov.tr/Lists/RecentPublications/Attachments/75/The%20Tenth%20Development%20Plan%20\(2014-2018\).pdf](http://www.mod.gov.tr/Lists/RecentPublications/Attachments/75/The%20Tenth%20Development%20Plan%20(2014-2018).pdf).

Türkiye Cumhuriyeti Çevre ve Şehircilik Bakanlığı

- 2010 *İklim Değişikliği Stratejisi 2010-2020.* Kaynak: http://www.dsi.gov.tr/docs/iklim-degisikligi/ulusal_iklim_de%4%9Fi%5%9Fi%4%9Fi_strateji_belgesi_eng.pdf?sfvrsn=0_

Türkiye Cumhuriyeti Dışişleri Bakanlığı

- tarihsiz Konsolosluk Hizmetleri Rehberi. Kaynak: <http://www.mfa.gov.tr/yurt-disina-seyahat-edeceklerle-konsolosluk-rehberi.tr.mfa#>

Türkiye Cumhuriyeti İçişleri Bakanlığı, Göç İdaresi Genel Müdürlüğü (GİGM)

- 2014 6458 Sayılı Yabancılar ve Uluslararası Koruma Kanunu (YUKK). Kaynak: http://www.goc.gov.tr/files/files/eng_minikanun_5_son.pdf.

Türkiye Cumhuriyeti Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığı (AFAD)

- 2012 *Stratejik Plan 2013-2017.* Kaynak: https://www.afad.gov.tr/upload/Node/2584/files/Afad_Strtjk_web_en_son.pdf
- 2012 *Ulusal deprem stratejisi ve eylem planı 2012-2023.* Kaynak: https://www.afad.gov.tr/upload/Node/4311/files/National_Earthquake_Strategy_Action_Plan_NE_SAP_Turkey_20150909103246.pdf

UNHCR ve UNDP

2018 *3RP-Mülteci ve Dayanıklılık Planı 2018-2019, Suriye Krizine Müdahale, Bölgesel Strateji Değerlendirmesi.* Kaynak: <http://www.3rpsyriacrisis.org/wp-content/uploads/2018/01/3RP-Regional-Strategic-Overview-2018-19.pdf>

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK)

2000 Göç İstatistikleri. Kaynak: http://www.turkstat.gov.tr/PrelstatistikTablo.do?istab_id=167.